

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Всеукраїнська науково-практична конференція
магістрантів і молодих дослідників**

«НАУКОВІ ПОШУКИ МОЛОДІ У ХХІ СТОЛІТТІ»

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ТА ЗЕМЕЛЬНОГО
ПРАВА: НАЦІОНАЛЬНИЙ І МІЖНАРОДНИЙ ВИМІР**

29 жовтня 2025 року

Біла Церква
2025

УДК 001.89:378-053.6"20":349.41/42(063)

РЕДКОЛЕГІЯ:

Шуст О.А., д-р екон. наук, ректор.

Варченко О.М., д-р екон. наук.

Недашківський В.М., д-р с.-г. наук.

Димань Т.М., д-р с.-г. наук.

Ковальчук І.В., канд. юрид. наук.

Тимощук О.Г., канд. юрид. наук.

Василенко О.І., д-р філософії.

Комарова Н.В., д-р філософії.

Мостипан О.В., д-р філософії, начальник редакційно-видавничого відділу.

Відповідальна за випуск – **Мостипан О.В.**, начальник редакційно-видавничого відділу

Наукові пошуки молоді у ХХІ столітті. Актуальні питання розвитку аграрного та земельного права: національний і міжнародний вимір: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції магістрантів і молодих дослідників. 29 жовтня 2025 р. Білоцерківський НАУ. 148 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

©БНАУ

3. Закон України «Про вибори народних депутатів України» від 17.11.2011 № 4061-VI. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17#Text>
4. Закон України «Про місцеві вибори» від 14.07.2015 № 595-VIII. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19#Text>
5. Рішення Конституційного Суду України від 26.02.2019 № 1-п/2019. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19#Text>
6. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
7. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
8. Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text>

УДК 349.6

ОВЧАРУК Т.С., магістрант

Науковий керівник – **ОБШОХ Н.М.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ЗАКОНОДАВСТВІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У публікації досліджено етапи становлення та розвитку системи екологічного менеджменту в законодавстві Європейського Союзу. Проаналізовано роль екологічного менеджменту у формуванні політики «Зеленої угоди» та стратегії сталого розвитку.

Ключові слова: екологічний менеджмент, EMAS, екологічне законодавство, Європейський Союз.

Дослідження питань екологічного менеджменту набуває все більшої актуальності у зв'язку з глобальними екологічними викликами та потребою у сталому розвитку. Європейський Союз є одним із провідних регіонів, який розробив комплексну систему екологічного управління, спрямовану на зменшення негативного впливу промислової діяльності на довкілля.

Система екологічного менеджменту та аудиту (EMAS), запроваджена в ЄС у 1993 році, стала одним із ключових інструментів реалізації європейської екологічної політики. Вона передбачає добровільну участь підприємств у процесі вдосконалення екологічних показників, впровадження систем моніторингу, аудиту та звітування про стан навколишнього середовища. Її ключовими пріоритетами є: ефективне використання природних ресурсів; скорочення парникових викидів; запобігання утворенню відходів, повторна переробка та використання відходів; зелені державні закупівлі; стала мобільність [2].

Відповідно до регламенту № 1221/2009 Європейського Парламенту і Ради про добровільну участь організацій у схемі екоменеджменту «система екологічного менеджменту означає частину загальної системи менеджменту, яка включає організаційну структуру, діяльність із планування, відповідальність, практики, досягнення, перегляд та забезпечення екологічної політики та управління екологічними аспектами» [5].

Для впровадження системи екологічного менеджменту суб'єкти повинні визначати у своїй діяльності прямі та непрямі екологічні аспекти, що мають значний вплив на довкілля. Під час оцінки значущості екологічного аспекту організація повинна враховувати такі питання: потенційна здатність завдати шкоди довкіллю; розмір, кількість та частота впливу на довкілля; наявність та вимоги відповідного екологічного законодавства; цінність та значення для зацікавлених сторін.

Слід зазначити, що прямі екологічні аспекти пов'язані з діяльністю, продуктами та послугами самої організації, над якими вона має прямий управлінський вплив. Прямі екологічні аспекти стосуються таких напрямів, як: правові вимоги та дозволи; викиди в повітря; скидання у водні об'єкти; виробництво, переробка та повторне використання відходів; використання та забруднення земель; локальні екологічні проблеми (шум, вібрація,

запахи, пил тощо); ризики екологічних аварій та надзвичайних ситуацій; вплив на біорізноманіття.

Непрямі екологічні аспекти можуть виникати в результаті взаємодії організації з третіми сторонами, з якими організація прагне реєстрації в EMAS та має частковий вплив на управління. До непрямих екологічних аспектів належать: питання, пов'язані з життєвим циклом продукції (проектування, розробка, упаковка); капітальні інвестиції, кредитування й страхові послуги; адміністративні та планові рішення; вибір та склад послуг.

Важливим аспектом є узгодження EMAS із міжнародним стандартом ISO 14001, який визначає вимоги до системи управління довкіллям. У країнах-членах ЄС обидві системи діють взаємодоповнююче: ISO 14001 забезпечує загальні вимоги до управління, тоді як EMAS визначає більш суворі вимоги щодо прозорості та екологічної звітності [3].

Європейське законодавство у сфері екологічного менеджменту тісно пов'язане з виконанням Цілей сталого розвитку ООН та положень Європейської «Зеленої угоди», що передбачає досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року. У цьому контексті екологічний менеджмент виступає як основа для інтеграції екологічних принципів у всі сфери економічної діяльності [1].

Крім того, у законодавстві ЄС значна увага приділяється екологічному аудиту, екологічному маркуванню продукції, впровадженню принципів циркулярної економіки та розвитку сталого бізнесу. Підприємства, що впроваджують систему EMAS, отримують переваги у сфері конкурентоспроможності, зниження енергоспоживання та підвищення довіри споживачів [4].

Важливим моментом для розвитку системи екологічного менеджменту у сфері регулювання запобігання промислового забруднення стало ухвалення Директиви 2024/1785/ЄС у сфері регулювання промислових викидів. Системи екологічного менеджменту є обов'язковими для організацій, які здійснюють промислові викиди в навколишнє середовище і належать до галузей промисловості, які регулюються Директивою 2010/75/ЄС.

На рівні національної політики держав-членів ЄС системи екологічного менеджменту повинні включати:

а) цілі екологічної політики для постійного покращення екологічної ефективності та здійснення заходів щодо запобігання утворенню відходів; оптимізації використання ресурсів, енергії та повторного використання води; запобігання та скорочення викидів небезпечних речовин;

б) цілі та показники ефективності стосовно значних екологічних аспектів, які повинні враховувати контроль показники, встановлені у відповідних висновках по НДТ;

с) інвентаризація хімічних речовин, які присутні в установках або потрапляють з викидами у повітря з особливою увагою до речовин, зазначених в додатку XVII Регламенту ЄС 1907/2006 та оцінка ризику впливу таких речовин на здоров'я людини та навколишнє середовище [6].

Система екологічного менеджменту у законодавстві Європейського Союзу сформувалася як невід'ємна складова політики сталого розвитку. Її метою є не лише зменшення негативного впливу на довкілля, а й інтеграція екологічних принципів у всі сфери економічної діяльності. Поштовхом до створення сучасної системи екологічного менеджменту стали екологічні кризи 70–80-х років XX століття, що спонукали ЄС до ухвалення низки нормативних актів, спрямованих на запровадження ефективних механізмів контролю за станом навколишнього середовища [3].

Важливу роль у розвитку системи екологічного менеджменту відіграє Регламент EMAS (Eco-Management and Audit Scheme), прийнятий ЄС у 1993 році, який став першою спробою створення загальноєвропейської системи добровільної екологічної сертифікації. EMAS передбачає постійне вдосконалення екологічної діяльності підприємств, прозорість екологічної інформації та активне залучення громадськості. Паралельно розвивались міжнародні стандарти ISO 14000, серед яких ключовим є ISO 14001, що визначає вимоги до

системи екологічного менеджменту та надає універсальну модель її впровадження у будь-якій галузі [5].

Як зазначено в деяких джерелах, міжнародні стандарти серії ISO 14000 охоплюють різні напрями — оцінку впливу на довкілля, екологічне маркування, аудит, екодизайн і комунікацію. Їхнє впровадження сприяє підвищенню довіри з боку партнерів і суспільства, а також полегшує міжнародну торгівлю. У законодавстві ЄС вони стали основою для створення єдиної системи моніторингу та звітності щодо екологічної ефективності підприємств [1; 3].

Україна у межах процесу євроінтеграції поступово гармонізує своє екологічне законодавство із європейськими нормами, зокрема впроваджуючи стандарти ISO 14001 у виробничі та управлінські практики. Це відображено у Стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року [4].

Отже, можна сказати, що розвиток системи екологічного менеджменту в законодавстві ЄС є прикладом ефективного поєднання правових, економічних та управлінських механізмів для забезпечення сталого розвитку. Європейський досвід демонструє, що екологічна політика може бути успішною лише за умови активної участі всіх зацікавлених сторін — держави, бізнесу та громадськості.

Для України адаптація положень системи екологічного менеджменту ЄС є важливим кроком на шляху до підвищення конкурентоспроможності економіки, збереження природних ресурсів і досягнення європейських екологічних стандартів. Подальший розвиток цієї системи має ґрунтуватися на принципах екологічної відповідальності, відкритості та безперервного вдосконалення, що сприятиме формуванню нової культури взаємодії людини з природою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Casadesús M., Karapetrovic S. The evolution of ISO 14001: improvements and potential future trends. *Journal of Cleaner Production*. London, 2019. – P. 112–134.
2. EMAS in the European Institutions // Green Forum: Energy, Climate change and Environment (04/10/2022). European Commission. URL: https://green-forum.ec.europa.eu/green-business/emas/emas-register/emas-european-institutions_en
3. ISO 14001:2015. Environmental Management Systems – Requirements with Guidance for Use. International Organization for Standardization. Geneva, 2015. – 46 p.
4. Про міжнародні стандарти та системи екологічного менеджменту // Офіс сталих рішень (14 лютого 2023). URL: <https://ukraine-oss.com/pro-mizhnarodni-standarty-ta-systemy-ekologichnogo-menedzhmentu/>
5. Regulation (EC) No 1221/2009 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the voluntary participation by organisations in a Community eco-management and audit scheme (EMAS). *Official Journal of the European Union*. L432/1 of January 22, 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2009/1221/oj/eng>
6. Directive EU 2024/1785 of the European Parliament and of the Council of 24 April 2024 amending Directive 2010/75/EU of the European Parliament and of the Council on industrial emissions. *Official Journal of the European Union*. July 15, 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/1785/oj/eng>

УДК 347.6

ПУЗИР В.О., здобувачка вищої освіти

Науковий керівник – **АРГАТ Я.П.**, канд. юрид наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ У СІМЕЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Досліджено актуальні питання захисту прав дитини у сімейному законодавстві України. Розглянуто значення Конституції України, Сімейного кодексу України та Конвенції ООН про права дитини як ключових джерел правового регулювання. Акцентовано увагу на проблемах розлучень, позбавлення батьківських прав і впливу воєнного стану. Наголошено на важливості комплексного підходу та орієнтації на міжнародні стандарти у сфері захисту дитинства.

Ключові слова: права дитини, сімейне законодавство, позбавлення батьківських прав, органи опіки та піклування, воєнний стан.